

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ISSN: 2992-8902

Digital
Object
Identifier

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
SYSTEMS-CENTRE

74-91 XALQARO DARAJA

MAXSUS SON, 2024

IJTIMOIY, IQTISODIY, SIYOSIY, ILMIY, OMMAKOP JURNAL

2024-YIL 18-19-APREL

**"RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROIQTISODIYOT VA
BUXGALTERIYA HISOBINING DOLZARB MUAMMOLARI VA
ULARNING YECHIMLARI" PROFESSOR NURILLA SULAYMONOVICH
SANAYEV TAVALLUDINING 85 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI, 2024

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 678 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 19-aprel kuni ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., professor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Benazir ustozni yod etib	10
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti jamoasi	
Qishloq xo'jaligi taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari.....	12
Yunusov Xudaynazar Beknazarovich	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari moliyaviy natijalari hisobini takomillashtirish	14
Alikulov Abdimo'min, Koshkaldal Irina	
Assessment of the ESG rating of banks.....	19
Ruziyeva Elvira, Eshmuradov Ulugbek	
Contract Preferences of Smallholders: Evidence From a Study on Potato Production in Uzbekistan	24
Sanaev Golib, Sanaeva Rakhima, Nurullaev Ulmasjon, Nurullaeva Bakhora, Sanaev Anvar	
Taxation Systems in the Agricultural Production Sphere in the Context of Resistance to Shadow Economy	34
Koshkaldal Iryna, Dombrovska Olena, Alikulov Abdimumin	
Factors Influencing Farmers' Cooperation in Irrigation: A Study of Samarkand Province, Uzbekistan	39
Tadjiev Abdusame Abduxamidovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida kapital qo'yilmalar hisobi hamda hisobotlarini takomillashtirish.....	43
Xasanov Baxodir Akramovich, Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Raxmatov Jonibek Ismoil o'g'li	
Tijorat banklarida ichki auditida muhimlik va auditor riski masalalari.....	50
Ibragimov Abdugapur Karimovich, Qo'ldoshev Dilshod Melixurozovich	
Agroklasterlar ichki sotish jarayonida transfert baholarni belgilashni tashkiliy-uslubiy jihatlari	57
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Auditda regression tahlilni qo'llashning xususiyatlari	64
Tajekeev Ziyatdin Kobeyisovich	
Uzumchilik fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	67
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida aktivlarni tasniflash, ularning hisobi va hisobotini takomillashtirish.....	71
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
The Place of Digitalisation in the Rural Areas Development of Ukraine.....	76
Riasnianska A. M., Kniaz O. V.	
Yalpi ichki va hududiy mahsulotning ko'payishida faol tadbirkorlikning o'rni	79
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Nazarova Maryam Sharipovna	
Inflyatsion targetlash rejimining pul-kredit siyosatini amalga oshirishdagi ahamiyati	84
Fayziyev Oybek Raximovich	
Asalarichilikning qishloq xo'jaligi iqtisodiyotidagi o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari.....	89
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Uzumchilik majmuining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning tamoyillari.....	94
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Mintaqaviy klasterning xususiyatlari.....	98
Urdushev Hamrakul	
Considerations for Bolstering Entrepreneurship in the Evolution of the Domestic Economy	102
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna	
Chorvachilik tarmog'ida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	107
Kudratov Rizo Turdibayevich, O'roqov Feruz Ibodullayevich	
Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning hududiy jihatlari	112
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Nazarova Maryam Sharipovna	

Yalpi ichki mahsulot va uni hisoblashni takomillashtirish yo'llari.....	117
Xalmurzaev Mansur, Abdushukurov Xondamir	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida tovar-moddiy qiymatliklar hisobini takomillashtirish yo'nalishlari.....	122
Raximova Umida Rabbimovna	
Mamlakatimiz agrar tarmog'ida innovatsiyalarga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish.....	127
Olimova Nodira hamrakulovna	
Banklarda ichki auditni xalqaro audit standartlari asosida takomillashtirish.....	131
Rizayev Nurbek Qodirovich, Boymatova Chinora Ilxomovna	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	137
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ibodullaev D., Abdushukurov Xondamir Botiraliyevich	
Davlat budjetida boshqaruv xarajatlarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari va xarajatlarining optimallashtiruv muammolari.....	142
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna	
Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishni yuzaga keltiruvchi sabablar hamda ularning yechimi.....	146
Ahmatova Qunduzbonu Asliddinovna, Sunnatullayev Musurmon Sunnatullo o'g'li, Salamov Ibroxim	
Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari	151
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Musurmonov Nodirbek Ahmadovich	
Menejer boshqaruvida boshqaruv mehnati va guruhlar dinamikasi	155
Xasanova Sitara Islamovna	
G'allachilik klasterlarida buxgalteriya hisobi shakllarini takomillashtirish.....	158
Yuldashev Sherali Xaitovich	
Современность услуг агропромышленного комплекса в условиях инновационной экономики положение дел	163
Тураев Баходир Хатамович, Рузиев Хамрокул Жураевич	
Влияние внешних факторов на эффективность производства животноводства.....	170
Хамдамова Насиба Аблакуловна	
Banklarda ichki auditni rejalashtirish masalalari.....	173
Ibragimova Iroda Rashid qizi, Safarov Abdumajit Abdixamidovich	
The Importance of Digital Technologies in the Development of Agriculture.....	179
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solish shakli sifatida.....	182
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna, Javmanov Jamshed Abdusamatovich	
O'zbekiston pensiya tizimida pensiya hisoblash va to'lashni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasini uyg'unlashtirish.....	186
Xasanov Baxodir Akramovich, Nurmanov Din-Axmed Tileubayevich	
Uzumchilik mahsulotlari eksportini oshirish omillari	193
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Korxonalarning xo'jalik faoliyati hisobining mohiyati, ahamiyati va hisob turlari.....	196
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Irisboyev Raxmatilla Shavkat o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotning o'zbekistondagi holati va uning rivojlanish istiqbollari	200
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Abdullayev Sanjar Sayfiddin o'g'li, Sunnatullayev Musurmon Sunnatulla o'g'li	
Fermer xo'jaliklar faoliyatida investitsiyalarning o'rni.....	204
Nomozova Mahliyo Mamirjon qizi, Yuldashev Muhammad Utkir o'g'li, Solijonova Diyora Xaydarali qizi, Saydullayev Akbarali Akram o'g'li, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari.....	209
Salamov Ibroxim, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Ummatov Begzod Ikrom ugli, Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda asosiy vositalarni hisobga olishni takomillashtirish.....	214
Xatamov Kobil Xayriyevich, Sodiqov Xayrulla Sattorovich	
Improving Cost Accounting for Sales of Agricultural Products in Farms	218
Abdimumin Alikulov, Ulugbek Eshmuradov, Khondamir Abdushukurov	

Servis korxonalarini raqamli iqtisodiyotga o'tkazishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	224
Kurbanova Raxima Jamshedovna	
Raqamli iqtisodiyotning bugungi kundagi holati.....	228
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Eshimova Gulandom Botir qizi, Daniyarov Xurshid Baxtiyarovich	
Qoramolchilikda ozuqa ta'minotini yaxshilash yo'llari	233
Nurullayev Ulug'bek Uytalovich, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida faol tadbirkorlikning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni	236
Ibroxim Salamov, Roziyeva Gulxayo Chorievna	
Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	242
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Isaxonov Shaxzodjon Nurali o'g'li	
O'zbekiston chorvachiligidagi muammolar va ularning yechimi.....	246
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Xamdanova Nasiba Ablakulovna, Esirgapov Diyor Akramovich, Ulmasov Tohir Suvonqulovich	
Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati	249
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Ulmasov Amirxon Rasul o'g'li, Botirov Bekzod Ulug'bek o'g'li	
Механизмы и инструменты финансирования малых и средних сельскохозяйственных предприятий (На примере Центральноазиатского региона).....	253
Худойбердиева Асила	
Agroklastarlarda kapital qo'yilmalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	259
Irisboyev Rahmatillo Shavkat o'g'li, Jo'rayeva Diyora Olimjonovna, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Milliy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rolini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	265
Saidxonov Akmalxon	
Improving Accounting and Auditing of Inventories in Agricultural Clusters	269
Raximova Umida Rabbimovna	
Maishiy xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni.....	272
Rajabov Navruzbek Azimjonovich	
Chorvachilik tarmog'ida mahsulotlarni qayta ishlash samaradorligini oshirish imkoniytlari	277
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Порядок применения и актуальность международных стандартов финансовой отчетности в деятельности коммерческих банков и предприятий	282
Нарзиева Гузал Бахтиёровна, Хомидов Асилбек Отабек угли, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли	
Savdo korxonalarida segmentar hisobning o'rni va ahamiyati	286
Mardonov Mamed Shavkatovich, Bobomuradova Sarvinov Ziyadullayevna	
Livestock Development Problems and Prospects in Uzbekistan	289
Khamdamova Nasiba Ablakulovna, Ulmasova Oyul Bakhtiyarovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
Понятие и учет капитальных вложений в агрокластерах.....	292
Жураева Диёра Олимджановна	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion modernizatsiyalashda iqtisodiy samaradorlikni hisoblash metodini takomillashtirish	297
Kurbanova Raxima Jamshedovna, Umurzoqova Sevinch Karim qizi	
Tarmoq mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorligi	301
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
Maishiy xizmatlar sohasini tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda raqamli innovatsion texnologiyalarning roli va ahamiyati	304
Quliyev Begimqul Melikovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun barqaror investitsiya muhitini ta'minlash masalalari.....	308
Raximova Umida Rabbimovna, Elmurodova Dilnoza Farxodovna	

Biznesni qo'llab-quvvatlashda iqtisodiy-ijtimoiy holatni yaxshilash imkoniyatlari	311
Salamov Ibroxim, Janibekov Faxriddin Beknazarovich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
G'alla urug'chiligidagi boshlang'ich hisob va ichki nazoratni takomillashtirish	315
Yuldashev Sherali Xaitovich, Yusupov Uchqun, Zokirov Behruz	
Baliqchilik xo'jaliklarini rejalashtirishning ahamiyati va bosqichlari	318
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
"Yashil" iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari	321
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Toshpulatova Kamola Xurshed qizi	
Sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida marketing elementlaridan foydalanish	324
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Biznes jarayonlarida "xarajat" va "tannarx" kategoriyalarining nazariy jihatlarini	328
Xondamir Abdushukurov, Ulug'bek Eshmuradov	
Перспективы развития бухгалтерского учета и аудита на основе международных стандартов	333
Рахимова Умида Раббимовна, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли, Хомидов Аслбек Отабек угли	
Asosiy vositalarni hisobga olishning xalqaro va milliy standartlarda aks ettirishning farqli jihatlarini	336
Xatamov Kobil Xayriyevich, Turabaeva Ozoda Ilxambekovna	
Qishloq hududlarida ekoturizm maskanlarining turistik salohiyati va sig'imi tahlili	340
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, Xoshimova Sevara Bahromovna, Sayfullaev Umidulla Fazliddin o'g'li	
Chorvachilik tarmoqlarida otchilik infratuzilmasining hozirgi holati va istiqboldagi iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	346
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Tursunov Alpomish Amanovich, Yo'ldoshev Raxim Nuriddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	351
Nasimjon Babayev, Dilorom Yorbekova, Umidullo Fayzullayev	
Agroklastarlarda biznes jarayonlari sotish hisobini takomillashtirish	354
Abdunazarova Sevinch, Aliqulova Zebuniso, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining samaradorligi	360
Kudratov Rizo Turdibayevich, Abduxaliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
Increasing Efficiency of Catering Enterprises Through Modernization	365
Kurbanova Rakhima Jamshedovna	
Chorvachilik majmuasi infratuzilmasi va uni rivojlantirish	369
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Aslonov Xotamjon Sharibboy o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati	373
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich	
Studying the Features of Innovative Development in The Agricultural Sector of the Economy	377
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna	
Chorvachilikda klasterlashning ayrim masalalari	380
Urdushev Hamrakul, Mavliyanov Majid Tuychiyevich	
Issues of Development of "Green Economy" in the Context of the Actualization of the Problem of Ecology and Climate Change	385
Mukhayyo Dustova	
Xizmatlar sohasi rivojlanishining aholi turmush darajasiga ta'siri	390
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna	
Baliqchilik xo'jaliklarini rivojlantirish prognozini ishlab chiqish masalalari	393
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mahalliy soliqlar va mahalliy yig'imlarning iqtisodiy mohiyati	396
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Turizm korxonalari hisob siyosatini shakllantirish	400
Ibragimov Mansur Mardonovich	

Korxonalarda moliyaviy holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili	404
Isturdiev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Yusupova Ergashoy	
Innovatsiya, innovatsion iqtisodiyot atamalarining mohiyati va ulardan samarali foydalanish yo'llari.....	408
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Boyjigitov Kamronmirzo Sobirjon o'g'li, Obloberdiyev Shuxrat Sharof o'g'li	
The Processing Indicators of Livestock Products on the Basis of Economic Statistical Models	411
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida tola ishlab chiqarish xarajatlari tahlili	414
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Farangiz Rustamova	
Meva-sabzavotchilikni rivojlantirishda klaster yondashuvining afzalliklari	419
Eshankulov Sirojiddin Xakimovich	
Prospects for Leaving the Population Out of Poverty	424
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Radjabov Navruzbek Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Fayzullayev Umidullo Xayrullo o'g'li	
Tijorat banklarida korrupsiyaga qarshi kurashishning kompayens nazorati usullarini takomillashtirish.....	429
Sultonov Abrorbek Umarali o'g'li, Axmedov Shuxrat Xikmatullayevich	
Segmentar va moliyaviy hisobot tuzishda xo'jalik yurituvchi subyektlar mulkini baholashning metodologik muammolari	435
G'olibjon Alikulov	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali yashirin iqtisodiyotni jamiyatga ta'sirini kamaytirish	439
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li	
Sustainable Farming Futures: the Economic Need of Climate Change Program in Uzbekistan.....	443
Akhmadjon Nurullaev, Sanayeva Raxima Amirqulovna, Visola Khasanova, Bakhora Nurullaeva, Anvar Sanaev	
Problems and Prospects of Cadastral Valuation of Land Resources in the Republic of Kazakhstan	447
Berdimurat Nazimgul, Bassybekova Zh.B.	
Значение цифровизации в сельском хозяйстве	451
Сыздықова Азиза Оралбайқызы, Сапарова Айнура Алпамысовна	
Xizmatlar sohasi samaradorligini oshirish masalalari	456
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Mardanova Mohidil Otabek qizi, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich	
Aholini o'z-o'zini bandlikka jalb qilish orqali ishsizlik darajasini pasaytirish.....	461
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Jo'rayev Sherali Anor o'g'li	
Innovatsiyani joriy qilishning fermer xo'jaliklari daromadlariga ta'siri	465
Eshboyev Diyorbek Yo'ldosh o'g'li, Sinayev Sherali Islom o'g'li, Ismoyilov Azamat Isroyilovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq daromadni tan olish masalalari.....	471
Kozimjonov Abrorbek	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning yutuqlari va muammolari.....	475
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Soliq ma'murchiligida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va uning ilmiy-nazariy asoslari tahlili	479
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Holmirzayev Sardor Ravshan o'g'li, Tursinaliyev Abdulaziz Shokirjon o'g'li	
O'zbekistonda davlat xizmatlari ko'rsatish milliy tizimini rivojlanishi: xronologik tahlil.....	484
Hasanov Habibullo	
Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi.....	488
Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Tirkashev Farxod Mahmudovich, Sayfullayev Akbar Xoljigit o'g'li, Erkinov Samandar Maxmudovich	
O'zbekiston chorvachiligiga oid FAO ma'lumotlari haqida	493
Pardayeva Kamola	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq xaridorlar bilan tuziladigan shartnomalar asosida tushumni hisobga olishning ahamiyati	498
Norbekov Davron	
Paxtachilik klasterlarida ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	502
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Abduraxmonov Orifbek Odiljon o'g'li	

Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o'rne	506
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Zarmaxmatov Nomojjon Baxodir o'g'li	
Improving Cost Audit in Innovation Activities	510
Mustafoev is the son of Akbar Mustafa	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni mxs asosida transformatsiya qilish zaruriyati	514
Xolmurodov Otabek	
Klasterlarni tashkil etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va ularning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rne	521
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Homidov Aslbek Otabek o'g'li, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li, Boltayev Diyorbek Omondurdi o'g'li	
Soliq imtiyozlarini nazariy asoslash va huquqiy tartibga solish	526
Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Sug'urta shartnomalari va sug'urta majburiyatlari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	531
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Обеспечение привлекательности инвестиции коммерческих банков	537
Назаров Килич Холмурадович, Нафасов Шохрухбек Хошимович	
O'zbekistonda tashqi savdoning rivojlanishi va muammolari	539
Xudayberdiyev U.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatga haq to'lashning nazariy jihatdan tashkiliy-iqtisodiy asoslari	542
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Toshmurodova Dilbar Muzaffar qizi	
Human Capital in Education	546
Ibragimov Mansur Mardonovich, Ergashev Olloyor	
Qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish hamda o'zini o'zi band qilish orqali ishsizlikni kamaytirishning nazariy asoslari	551
Jo'rayev Sherali Anor o'g'li, Abdikarimov Nazirbek Odil o'g'li, Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Uchqora uzumi-mayizini yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	555
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Janibekov Faxriddin Beknazarovich	
Moliyaviy natijalarning tavsifini takomillashtirish	561
Yusupova Farizabonu Zarifovna	
Kambag'allik va uni qisqartirish yo'llari	564
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Do'stiyorov Mirabbos Erkin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi turmush darajasini oshirishda xizmat ko'rsatish sohasining ahamiyati	568
Xolmurodov Otabek	
O'zbekistonda aholi turmush darajasi va daromadlarining o'ziga xos xususiyatlari	570
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Saidmurodov Sardor Mirsalohovich	
SWOT-анализ конкурентоспособности национального туризма в Узбекистане в условиях преодоления последствий пандемии	574
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi, Abduzoirov Sarvarbek	
Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashda iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati	577
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, hamdamova Nasiba Ablakulovna	
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari	582
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Xo'jaqulov Inomjon Rustam o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitiga mos rivojlantirishning ayrim masalalari	586
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Sherzodova Diyora Sherzod qizi	
Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish orqali turistik zonalarini takomillashtirish	589
Raxmonov Siyovush Turob ug'li, Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Ivermektin, kloxantel, iversantapulus dori vositalarining marketing tahlili	592
Raxmadullayev Humoyun Rashid o'g'li, Farmonov Nizom, Salamov Ibroxim	
Цифровая оптимизация для экологической безопасности в агропромышленном комплексе	597
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	

Смысловой – системный анализ процессов обработки плодов и овощей энергии начального импульса.....	602
Курбанов Жамшед Маджидович, Курбонова Мадина Жамшедовна	
Формирования алгоритма расчета эффективности транспортно-логистической системы поставок грузов.....	605
Кубаев Улугбек	
Роль и потенциал севооборота в создании устойчивых и экологически чистых систем в сельском хозяйстве на основе цифровизации	611
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	
Qoramollar uchun ozuqa ratsionini tuzishda innovatsion yondashuv	617
Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Landshaft bog'dorchilikni rivojlantirishda autocad dasturining o'rni.....	624
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich, Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Aniq qishloq xo'jaligida o'zgaruvchan me'yorlarni qo'llash	628
Akbarov Husan O'zbekxonovich, Bekzod Qudratov	
Raqamli iqtisodiyotda neyron tarmoqlaridan foydalanishning ahamiyati	634
Otoboyeva Aziza Shakirovna	
Iqtisodiy masalalarni tahlil qilish, me'yorlash, rejalashtirish, baholash hamda bashorat qilishda korrelyatsiya va regressiya usuli	637
Aktamova Vasila Uktamovna, Axtamova Umida O'ktam qizi	
Iqtisodiy ekonometrik modelni tuzish hamda avtokorrelyatsiya mavjudligini aniqlash	641
Raximov Abdulaxad Nematovich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrovoltaiika texnologiyasini qo'llash istiqbollari	646
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich, Eshpulatov Dostonbek Baxodir o'g'li, Malikova Sevinch Telman qizi	
Развитие системы цифровизации в сельском хозяйстве и в народной медицине	650
Рахмонов Фариз Зафаржонович, Мухиддинова Сабрина Мунисовна, Усманова Лайло Рахматуллаевна, Рахмонова Хабиба Нуруллаевна	
Raqamli iqtisodiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va virtual onlayn kurslardan foydalanish.....	653
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Qishloq xo'jaligini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	656
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	
Ekin maydonlari tuproqlarini tahlil qilish va boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning o'rni..	660
Otoboyeva Aziza Shakirovna, Artikov Farxod Sayfiddinovich, Usanov Yoqub Dilmurod o'g'li	
О некоторых нестандартных способах решения иррациональных уравнений	664
Актамова Васида Уктамовна	
Корхоналарни тугатишнинг норматив ва ташкилий-услугий таъминотини такомиллаштириш	666
Дусмуратов Раджапбай Давлатбаевич	
Юридик шахсларни тугатишнинг норматив-ҳуқуқий таъминоти.....	670
Давлетов Икрам Рахимберганович	
Саноат корхоналарида мулкый муносабатларни тартибга солишнинг илмий назарий асослари.....	674
Бобобеков Эргаш Абдумаликович	

O'ZBEKISTON CHORVACHILIGIGA OID FAO MA'LUMOTLARI HAQIDA

Pardayeva Kamola

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada BMT Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO)ning ma'lumotlari asosida O'zbekiston va Markaziy Osiyo davlatlarida chorvachilikning rivojlanish tendensiyalari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: Chorvachilik, FAO, iste'mol, rivojlanish, aholi, chorva mollari, import, eksport.

Abstract: The article discusses trends in the development of livestock farming in Uzbekistan and the countries of Central Asia based on data from the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).

Key words: Livestock, FAO, consumption, development, population, livestock, import, export.

Аннотация: В статье рассматриваются тенденции развития животноводства в Узбекистане и странах Центральной Азии на основе данных Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН (FAO).

Ключевые слова: Животноводство, FAO, потребление, развитие, население, животноводство, импорт, экспорт.

KIRISH

Qishloq xo'jaligi sektorini mamlakat yalpi ichki mahsulot tarkibidagi ulushi 2023-yilda 24,3 % ni tashkil qilgan ^[7]. Statistika agentligining dastlabki ma'lumotlariga ko'ra yetishtirilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining umumiy hajmida chorvachilik mahsulotlarining ulushi 49,9 % ni tashkil etdi. 2023-yilda yetishtirilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 404 648,6 mlrd. so'mni (2022-yilga nisbatan o'sish 3,9 %), shu jumladan, dehqonchilik mahsulotlari – 202 679,1 mlrd. so'mni (4,2 %), chorvachilik mahsulotlari – 201 969,5 mlrd, so'mni (3,7 %) tashkil qildi. 2024-yilning 1-yanvar holatiga barcha toifadagi xo'jaliklarda yirik shoxli qoramollar bosh soni 14 142,4 ming boshga (2,1 %), sigirlar 5 046,3 ming boshga (1,8 %), qo'y va echkilar 24 118,3 ming boshga (2,2 %), otlar 275,9 ming boshga (2,6 %), parrandalar 103046,5 ming boshga (5,8 %) yetdi. Respublika bo'yicha yetishtirilgan go'sht 2833,3 ming tonna (3,9 %) tashkil etdi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI

Maqola ochiq materiallar, ilmiy nashrlar, Internetning ilmiy-axborot resurslaridan foydalanilgan, analiz va sintez, deduksiya va induksiya kabi ilmiy tadqiqot usullari qo'llanilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

FAO (BMT Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti) jahon oziq-ovqat muammosini hal qilishda muhim rol o'ynaydi [8]. Uning asosiy vazifasi dunyodagi barcha odamlar uchun oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdir. FAO xalqaro miqyosda ishlaydi, hukumatlar, tashkilotlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan hamkorlik qiladi, statistik ma'lumotlarni taqdim etadi. U tadqiqotlar olib boradi, siyosat va dasturlarni ishlab chiqadi, texnik yordam va ekspert xulosasini beradi. FAO ning asosiy vazifalaridan biri qishloq xo'jaligi mahsuldorligini oshirishdir. Ma'lumki, FAO metama'lumot (metadata)larni taqdim etadi. Metama'lumotlar – obyekt va uning xususiyatlariga oid axborotlar yoki berilganlardan boshqa (qo'shimcha) axborotlardir. Metama'lumotlar har qanday obyektning tavsiflovchi xususiyatlari haqidagi ma'lumotlarini ochib beradi. Bu bizga ularni katta axborot oqimlarida avtomatik ravishda qidirish va boshqarish imkonini beradi.

O'rganishlar, FAO oziq-ovqat xavfsizligi, qishloq xo'jaligi va qishloq taraqqiyoti bilan bog'liq mavzularda keng metama'lumotlarni taqdim etishini ko'rsatadi. Masalan, FAO nashr etadigan metama'lumotlarning ayrim turlariga quyidagilar kiradi ^[2,4-6, 8]:

1. Oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish to'g'risidagi ma'lumotlar: qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish, ishlab chiqarish hajmi, oziq-ovqat taqsimoti va oziq-ovqat resurslarining mavjudligi to'g'risidagi axborotlar.
2. Yer va resurs ma'lumotlari: yer, suv, o'rmonlar, biologik xilma-xillik va iqlim o'zgarishi haqidagi ma'lumotlar.

- Demografik va ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar: aholi, qashshoqlik darajasi, bandlik, ta'lim va boshqa ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar to'g'risidagi ma'lumotlar.
- Savdo va bozor statistikasi: qishloq xo'jaligi mahsulotlarining xalqaro savdosi, mahsulot narxi, import va eksport hajmi to'g'risidagi ma'lumotlar.
- Ma'lumotlar bazalari va hisobotlari: qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat holati bo'yicha turli ma'lumotlar bazalari, hisobotlar, tadqiqotlar va tahlillarga kirish (murojaat qilish).

TAHLIL VA NATIJALAR

2023-yilda O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo aylanmasi qariyb 62,6 mlrd AQSh dollariga yetgan. Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, tashqi savdo aylanmasi hajmi 2022-yil bilan solishtirilganda 23,9 foizga oshgan. Bunda: eksport – 24,4 mlrd (23,8 foizga oshgan), import – 38,1 mlrd (24 foizga oshgan). Import tarkibida “Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar”lar ulushining o'sib borishi kuzatilmoqda (1-jadval). Jami import hajmi, 2022-yilda 2021-yilga nisbatan 20,6 % ga, oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar hajmi 35,2 foizga o'sgan ^[7].

1-jadval: Import tarkibida “Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar”lar ulushi

	2019-y.	2020-y.	2021-y.	2022-y.
Jami import, mln. AQSh doll.	24291,5	21153,8	25507,7	30767,8
Shu jumladan, oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar, mln. AQSh doll.	1608,5	1851,3	2509,5	3392,9
Ulushi, %.	6,6	8,8	9,8	11,0

Barcha toifadagi xo'jaliklarda tirik vaznda go'sht yetishtirish 2023-yilda 3,9 foizga o'sib, 2 833,3 ming tonnani tashkil etdi. Bu ko'rsatkich kishi boshiga 77 kg ni tashkil etadi. Tirik vaznda go'sht yetishtirish o'sish kuzatilmoqda, Masalan, 2018-yilda 5,7 foizni, 2019 yilda 1,4 foizni, 2020-yilda 2,1 foizni, 2021-yilda 4,8 foizni, 2022-yilda 3,4 foizni tashkil etgan. Xo'jalik toifalari bo'yicha tahlil qilinganda, yetishtirilgan go'sht umumiy hajmining 84,9 % i – dehqon va tomorqa xo'jaliklariga, 6,3 % i – fermer xo'jaliklariga, 8,8 % i – qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlarga to'g'ri kelganligini ko'rsatmoqda. Tirik vaznda yetishtirilgan go'sht umumiy hajmida dehqon va tomorqa xo'jaliklari ulushini pasayib borishi kuzatilmoqda. Masalan, 2018-yilda 92,6 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda 84,9 foizdan iborat bo'lgan. Bularning barchasi mamlakatimizda chorvachilik tarmog'ida fermer xo'jaliklarini kengaytirish bosqichma-bosqich oshirilayotganidan dalolat beradi.

FAO ma'lumotlariga ko'ra 2020-yilda dunyo mamlakatlari ichida kishi boshiga go'sht iste'mol qilish ko'rsatkichlari bo'yicha birinchi o'nlikni AQSh (136,24 kg), Gonkong (136,24), Avstraliya (120,72), Mo'g'iliston (111,55), Argentina (110,55), Ispaniya (100,56), Sent-Vinsent va Grenadini (100,09), Makao (99,54) va Braziliya (98,85) egallaydi [4-6]. Yaqin xorij mamlakatlari ichida kishi boshiga go'sht iste'mol qilish ko'rsatkichlari bo'yicha Belarus Respublikasi – 88,66 kg, Qozog'iston –71,13 kg, Rossiya –77,07 kg bilan yetakchilik qilgan, keyingi o'rinlarni Ukraina – 49,29 kg, Turkmaniston – 47,69 kg, O'zbekiston – 40,89 kg, Tojikiston – 37,20 kg va Qirg'iz Respublikasi – 32,59 kg bilan so'nggi o'rinni egallagan. Qo'shni Afg'onistonda bu ko'rsatkich – 9,27 kgni tashkil etgan FAO qaydicha: “yuqori va o'rtacha daromadli Yevropa va Shimoliy Amerika mamlakatlari aholisi 80–100 kilogrammdan ortiq go'sht iste'mol qiladilar. Aholini qancha go'sht iste'mol qilishini aniqlaydigan eng kuchli omillardan biri – aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YalMning o'rtacha ko'rsatkichidir. Odatda, mamlakat va uning aholisi qanchalik boy bo'lsa, ular o'rtacha ko'proq go'sht iste'mol qiladi”. Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining to'g'ri ovqatlanish me'yorlariga rioya qiladigan bo'lsak, har bir inson yil davomida 45 kilogramm go'sht, 15 kilogramm baliq, 250 litr sut mahsulotlari, 126 dona non, 250 dona tuxum, 36 kilogramm shakar, 12 litr o'simlik yog'i, 40 kilogramm kartoshka, 180 kilogramm poliz-sabzavot va 78 kilogramm uzum va meva iste'mol qilishi lozim. Hozirgi vaqtda BMT tomonidan tasdiqlangan turmush darajasini xalqaro standartlariga ko'ra, mamlakat aholisining umumiy xarajatlari tarkibida, oziq-ovqat xarajatlarning ulushi: 60 foiz va undan ko'p bo'lsa juda kamrag'al; 50-60 foiz bo'lsa turmush darajasi past; 40-50 foiz bo'lsa o'rtacha darajadan past; 30-40 foiz bo'lsa o'rtacha; 20-30 foiz bo'lsa o'rtachadan yuqori va 20 foizdan kam bo'lsa, yuqori (boy jamiyat) hisoblanadi ^[3-4].

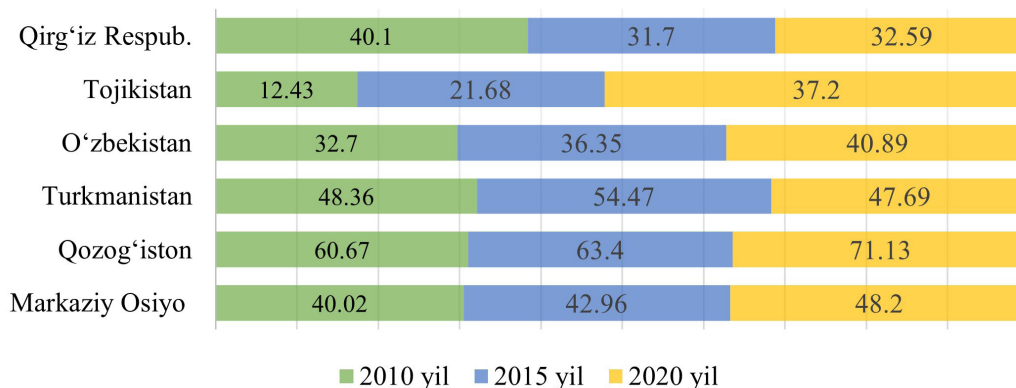
2-jadval: Markaziy Osiyo respublikalarida kishi boshiga go'sht iste'mol qilish dinamikasi (kg)

Mamlakatlar	Yillar			O'zgarish, 2010-yilga nisbatan:		O'zgarish, 2015-yilga nisbatan:	
	2010	2015	2020	kg	% da	kg	% da
Markaziy Osiyo	40,02	42,96	48,2	8,18	20,44	5,24	10,87
Qozog'iston	60,67	63,4	71,13	10,46	17,24	7,73	10,87

Turkmaniston	48,36	54,47	47,69	-0,67	-1,39	-6,78	-14,22
O'zbekiston	32,7	36,35	40,89	8,19	25,05	4,54	11,10
Tojikistan	12,43	21,68	37,2	24,77	199,28	15,52	41,72
Qirg'iz Respub.	40,1	31,7	32,59	-7,51	-18,73	0,89	2,73

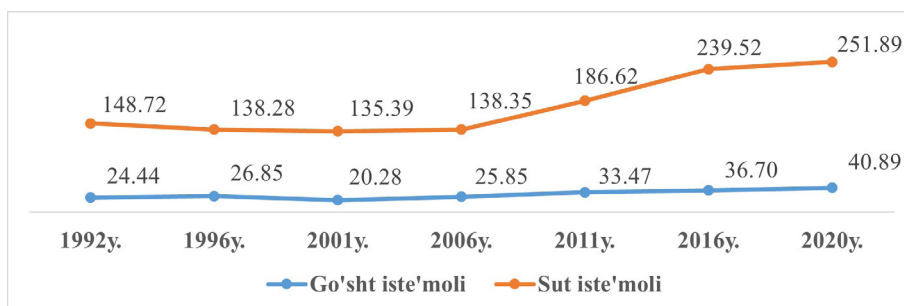
Jalval, FAO ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan ^[2,4].

1-rasm: Markaziy Osiyo respublikalarida kishi boshiga go'sht iste'mol qilish dinamikasi (kg)

Manba: FAO ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan ^[4].

Mamlakatimizda aholi jon boshiga yillik go'sht iste'molida o'sish tendensiyasi kuzatiladi. Masalan, 1992-yilda yillik go'sht iste'moli 24,44 kgni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2010 yilda 32,7 kg, 2015 – 36,35 kg va 2020 – 40,89 kgni tashkil etgan. 2015 yilda 2010 yilga nisbatan 8,19 kg yoki 25,1% ga, 2020-yilda 2015-yilga nisbatan mos ravishda 4,54 kg va 11,1% ga oshgan. Biroq, O'zbekiston, Markaziy Osiyo respublikalari o'rtacha ko'rsatkichiga nisbatan (2010 yilda 7,32 kg, 2015 yilda 6,61 va 2020-yilda 7,31 kg) kam go'sht istemol qilmoqda.

2-rasm: O'zbekistonda kishi boshiga go'sht va sut iste'mol qilish dinamikasi (kg)

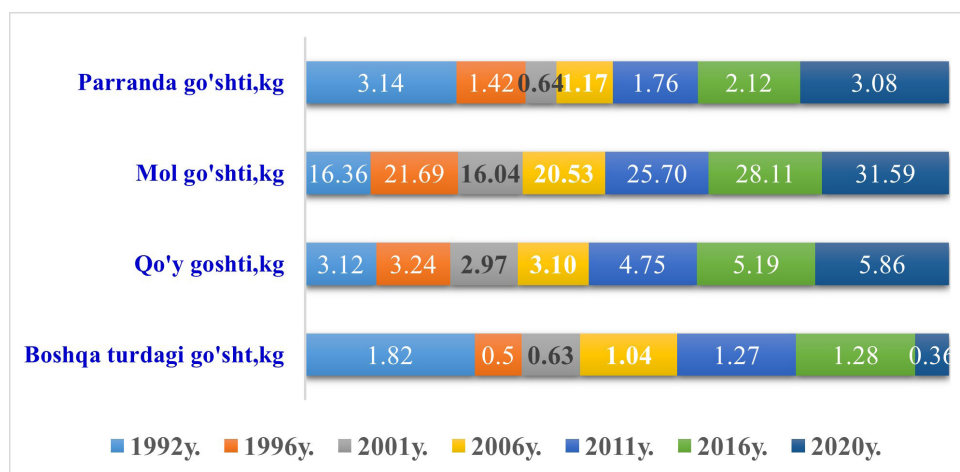
Jadval FAO ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan ^[4].

O'zbekistonda 2020-yilda 40,89 kg go'sht va 251,89 kg sut iste'mol qilingan. Bu ko'rsatkich 1992-yilga nisbatan go'sht iste'moli 1,67 baravarga, sut iste'moli esa 1,69 baravarga oshgan (2-rasm).

3-jadval: O'zbekistonda kishi boshiga go'sht va sut iste'mol qilish dinamikasi

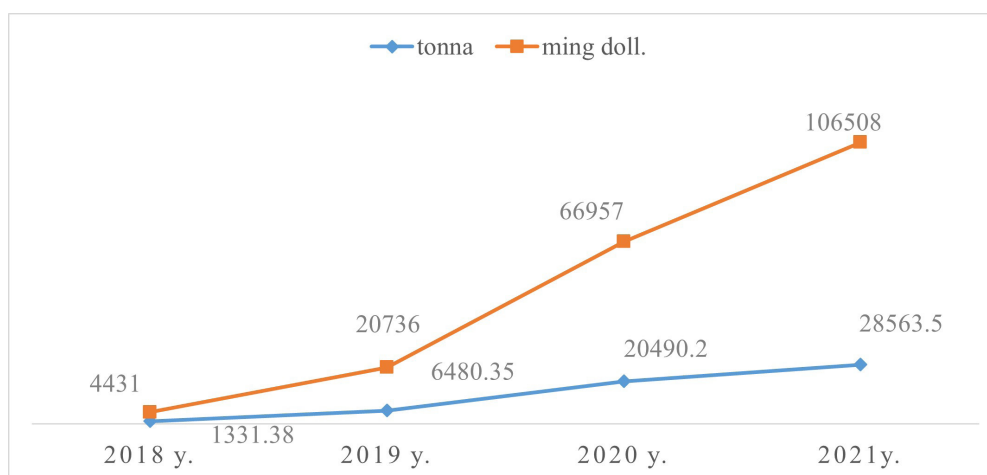
Yil	Go'sht iste'moli, kg	Shu jumladan:				Sut iste'moli, kg
		Mol go'shti, kg	Qo'y go'shti, kg	Parranda go'shti, kg	Boshqa turdagi go'sht, kg	
1992	24,44	16,36	3,12	3,14	1,82	148,72
1996	26,85	21,69	3,24	1,42	0,5	138,28
2001	20,28	16,04	2,97	0,64	0,63	135,39
2006	25,85	20,53	3,10	1,17	1,04	138,35
2011	33,47	25,70	4,75	1,76	1,27	186,62
2016	36,70	28,11	5,19	2,12	1,28	239,52
2020	40,89	31,59	5,86	3,08	0,36	251,89

Jadval FAO ma'lumotlari asosida ishlab chiqilgan ^[4].

3-rasm: O'zbekistonda go'shtning turlari bo'yicha iste'mol qilish dinamikasi

2020-yilda iste'mol qilingan 40,89 kg go'shtning turlari bo'yicha tarkibida qoramol go'shti 31,59 kg yoki 77,42% ni, qo'y go'shti – 5,86 kg yoki 14,4%ni, paranda go'shti – 3,08 kg yoki 7,56%ni tashkil etgan.

4-rasm: O'zbekistonga import qilingan qoramol go'shti miqdori (t) va qiymati (\$) dinamikasi.

O'rganiladigan davrda xorijdan import qilinadigan qoramol go'shtining hajmi oshib borishi kuzatiladi. Masalan, 2021-yilda qiymati 28 mln. 563,5 ming AQSh dollariga teng bo'lgan 106508 tonna qoramol go'shti import qilingan. Bu ko'rsatkich 2020-yilda mos ravishda 66 mln. 957 ming dollar va 20490,2 tonnani tashkil etgan. 2021-yilda 2020-yilga nisbatan go'sht importini hajmi 8073,3 tonnaga yoki 39,4%ga, qiymati 39 mln. 551 ming AQSh dollariga yoki 59,0% ga oshgan(3-rasm).

Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yilda O'zbekistonga 8 ta davlatdan 31,7 ming tonna yirik shoxli qoramol go'shti import qilingan.

4-jadval: Respublikaga import qilingan chorva mollari bosh soni va qiymati (\$) dinamikasi

Yil	Qora mollar bosh soni	Qiymati ming doll.	Qo'ylar bosh soni	Qiymati ming doll.	Echkilar bosh soni	Qiymati ming doll.	Mol go'shti, tonna	Qiymati ming doll.
2016	10679	28848	2222	182	1403	560	2105	12222
2017	11500	29899	32	47	2148	1011	1,1	12
2018	55674	59760	22727	1669	3370	761	1331,38	4431
2019	145592	122407	253928	21327	4401	852	6480,35	20736
2020	60330	90936	37121	4967	3683	798	20490,2	66957
2021	76691	143456	118128	20315	647	228	28563,5	106508
Jami	360466	475306	434158	48507	15652	4210	58971,53	210866

XULOSA VA TAKLIFLAR

1. Tahlillar respublikaga import qilingan chorva mollari bosh soni va go'shtning hajmi oshib borayotganini ko'rsatadi. FAOga ko'ra 2016-2021-yillarda qiymati 475 mln. 305 ming dollarlik 360 ming 466 bosh qoramol, 48 mln. 507 mln. dollarlik 434158 bosh qo'y va 4 mln 210 mln. Dollarga 15652 bosh echki import qilingan. Shu yillar davomida 58971,53 tonna go'shtni xorijdan mamlakatimizga keltirish uchun 210 mln 866 ming AQSh dollari sarflangan.
2. FAO metama'lumotlari tadqiqotchilarga, qaror qabul qiluvchilarga, hukumatlarga va boshqa manfaatdor tomonlarga oziq-ovqat xavfsizligi va qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini ta'minlash strategiyasini ishlab chiqish uchun tegishli ma'lumot va tahliliy axborotlarni olishga yordam beradi. Bu oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishning barqaror va samarali usullarini ishlab chiqish, yangi texnologiyalarni joriy etish va urug'lar, o'g'itlar va suvdan foydalanishni yaxshilashga yordam beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Khamrakul Urdushev, Kamola Pardayeva, Shukhrat Babajanov. (2021). THE ROLE OF CLUSTERS IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL ECONOMY. Asian Journal of Research in Business Economics and Management. ISSN: 2249-7307. Vol. 11, Issue 10, October 2021. pp. 27-32. SJIF – Impact Factor = 8.075 (2021). DOI:10.5958/2249-7307.2021.00024.4 <https://aijsh.com/wp-content/uploads/2021/11/10.5-Complete-AJRBEM.pdf>
2. Мавлянов Мажид Тўйчиевич, Пардаева Камола Абдужабборовна. "FAO": Ўзбекистон chorvachiligi ҳақида. "Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnologik tarmoqlardagi o'ri" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallar to'plami. Andijon mashinasozlik instituti, 2023-yil 10-noyabr. 799-894 bet.
3. Кто ест больше мяса – Спечные новости Узбекистана: Repost.uz <https://repost.uz/farsh-bra>.
4. Meat and Dairy Production – Our World in Data <https://ourworldindata.org/meat-production#which-countries-eat-the-most-meat>.
5. Renewable energy interventions in the wheat landscape in Uzbekistan. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS. Rome, 2023. <https://www.fao.org/3/cc7057en/cc7057en.pdf>
6. <https://www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=UZB> FAO Country Profiles: Uzbekistan | Food and Agriculture Organization of the United Nations.
7. <https://stat.uz/uz/> O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi.
8. ФАО: ключевая роль в решении глобальной продовольственной проблемы <https://nauchniestati.ru/spravka/rol-fao-v-reshenii-mirovoj-prodovolstvennoj-problemy>.
9. Урдушев Х., Мавлянов М., Эшанкулов С. (2023). АГРОКЛАСТЕРЛАРИ ТАСНИФЛАШГА ЁНДАШУВЛАР, МУҲИМ ЖИҲАТЛАРИ ВА СИНФЛАНИШИ. Nashrlar, 1(2), 305–309. Retrieved from <https://e-itt.uz/index.php/editions/article/view/435> <https://doi.org/10.60078/2023-vol1-iss1>.
10. Урдушев Х. (2023). АГРОСАНОАТ КЛАСТЕРЛАРИ ТИЗИМ СИФАТИДА // Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions". Извлечено от <https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/2112>.
11. Урдушев Х., Мавлянов М., Эшанкулов С. и Розиева Г. (2023) "Агрокластеры и место цифровых технологий в их развитии". Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences, 3(6), сс. 115–125. Doi: 10.47390/SP1342V3I6Y2023N15.
12. Khamrakul Urdushev; Khudaynazar Yunusov; Sirojiddin Eshankulov. (2021). Analysis of the Current State of the Economy of Fruit and Vegetable Clusters in Uzbekistan. International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding (IJMMU). ISSN 2364 – 5369. Volume 8, Issue 5, May, 2021. Hamburg, Germany Pages: 321– 329. <https://ijmmu.com/index.php/ijmmu/article/view/2673>.
13. Pardayev Sherzod; Pardayeva Kamola. (2024) Marketingda Tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal. –№2- son. –143-147 b.
14. <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Alfraganus universiteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD) Fayziyev Oybek Raximovichning umumiy tahriri ostida nashrga tayyorlandi.

O'zbek tili muharriri: Ulug'bek Eshmuradov

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Rus tili muharriri: Abdimo'min Alikulov, i.f.d., professor

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Bobur Ochilov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Topshirildi: 10.04.2024-yil. Nashrga ruxsat etildi: 19.04.2024-yil.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.